

A VILLAMOSENERGIA-PIAC REFORMJA. TISZTA ENERGIA MINDEN EURÓPAINAK *

Lovas Dóra¹

"Civilizációnk összeomlása vár ránk. Világ vezetői, vezetnetek kell!"

David Attenborough

A klímaváltozás gyorsabb ütemben halad, mint azt bárki is gondolta korábban. Az éghajlatváltozás elleni küzdelem csak az Európai Unió és a tagállamok összehangolt fellépése keretében valósítható meg. Ezen összehangolt fellépés energiaszektort is érintő legújabb kereteit a 2018. december 11. napján elfogadott rendelet jelöli ki.²

Ezt követően 2018. december 19-én a Tanács és az Európai Parlament tárgyalócsoportja ideiglenes megállapodásra jutottak a villamos energiáról szóló irányelv és rendelet rendelkezéseire vonatkozóan. Ennek keretében döntöttek a villamosenergia-piac szabályainak átalakításáról, kijelölték a tiszta energiáról szóló csomag sarokkövét és meghatározták az integráció villamosenergia-piacának jövőbeli működését. Kifejezett céljuk, hogy lebontsák a villamos energia határokon átnyúló kereskedelmének akadályait, és valódi európai villamosenergia-piacot hozzanak létre, ahol a villamosenergia szabadon áramolhat, ezzel egyszerűsítve a megújuló energiaforrások integrálását a villamosenergia-hálózatba. Emellett fontos törekvés továbbra is, hogy az Európai Unió villamosenergia-piaca versenyképesebbé váljon.³ A jogi aktusokra vonatkozó megállapodást a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek még jóvá kell hagynia.

Útban az energiaunió felé

A 2018. december 11. napján elfogadott, az energiaunió és éghajlat-politika irányításáról szóló rendelet⁴ preambuluma szerint az energiaunióknak olyan

* DOI 10.21867/KjK/2019.1.4.

¹ Dr. Lovas Dóra, doktorandusz, Debreceni Egyetem, Marton Gáza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

² 2016/0379(COD)

³ <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20181217IPR21949/eu-deal-on-electricity-market-rules-to-benefit-both-consumers-and-environment> (letöltés dátuma: 2019. január 21.)

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 Rendelete (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, valamint a 663/2009/EK és a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 94/22/EK, a 98/70/EK, a 2009/31/EK a 2009/73/EK, a 2010/31/EU, a 2012/27/EU és a 2013/30/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2009/119/EK és az (EU) 2015/652 tanácsi irányelv módosításáról, továbbá az 525/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

fontos dimenziói vannak, mint az energiabiztonság, belső energiapiac, energiahatékonyság, dekarbonizáció, valamint az innováció, kutatás és versenyképesség. (2) Rugalmas energiaunió kialakítására van szükség, amely elősegíti az integráció energiapolitikai célkitűzéseit, de tiszteletben tartja a tagállamok jogát az energiamix szabad megválasztása kapcsán. Az Európai Tanács 2014 októberében egy 2030-ig tartó időszakra vonatkozó, négy fő célon (üvegházhatású gázok 40%-os csökkentése, energiahatékonyság 27%-os növelése és megújuló energiaforrások 27%-os arányának elérése, energiahálózatok minimum 15%-os összeköttetése) alapuló energiapolitikai keretet határozott meg. Ezek közül az üvegházhatású gázok 1990-es évekhez képest való 40%-os csökkentését a Környezetvédelmi Tanács 2015-ben hagyta jóvá, mint a (2016. november 4-én hatályba lépett) Párizsi Megállapodással összefüggő uniós és tagállami tervezett kötelezettségvállalást. (lásd korábbi cikkünk: *Az amerikai elnökválasztás hatása az éghajlatváltozás elleni küzdelemre - Globális felmelegedés, mint létező probléma?*)⁵Mivel az éghajlatváltozás veszélye globális kérdés, ezért a rendelet felhívja a figyelmet a nemzetközi szervekkel való együttműködés fontosságára is.

2018. december 19-én születtek meg azok a döntések, amelyek alappilléret fogják képezni a tiszta energiacsomag részeként elfogadásra kerülő villamosenergia irányelvnek és rendeletnek. A villamosenergia belső piacára vonatkozó irányelv kapcsán a Bizottság által előterjesztett javaslat központba helyezi a fogyasztót, a diszkrimináció-mentességet és a versenyképességet. A javaslat preambuluma szerint az elfogadásra szánt irányelv megalkotásának az oka, hogy a 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁶ számos módosítást igényel. Az Unió 1999 óta törekszik a versenyképes villamosenergia-piacok kialakítására, és liberalizáció fokozatos megvalósítására. Azonban az utóbbi időben bekövetkezett nagy változások (pl.: éghajlatváltozás) ráébresztette az integrációt is arra, hogy az energiarendszert illetően nagyobb változtatásokra van szükség, mivel a közös célok az éghajlatváltozás elleni küzdelemre vonatkozóan új kihívásokat és lehetőségeket jelentenek az energiapiac számára is. A technológiai fejlesztések új formákat, megoldásokat tesznek lehetővé fogyasztói részvétel ösztönzésére, megnövelésére és a határmenti együttműködés kapcsán. A 2003/54/EK és a 2009/72/EK irányelv⁷ jelentősen hozzájárult a mai villamosenergia-piac

⁵<http://kozjavarok.hu/az-amerikai-elnokvalasztas-hatasa-az-eghajlatvaltozas-elleni-kuzdelemre-globalis-felmelegedes-mint> (letöltés dátuma: 2019. január 10.)

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/72/EK irányelve (2009. július 13.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) *HL L 211, 2009.08.14. 55–93. o.*

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/54/EK irányelve (2003. június 26.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 96/92/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, *HL L 176., 2003.7.15., 37–56. o.*

létrehozásához, azonban ma már új kihívásokkal kell szembenéznie az Európai Uniónak, amelyhez nélkülözhetetlen a villamosenergia-piac megreformálása.⁸ Az irányelvjavaslat számos előremutató törekvést tartalmaz, így több jogot biztosít a fogyasztók számára, védi a kiszolgáltatott helyzetben lévőket és meghatározza a piaci szereplők szerep- és feladatköreit. A fogyasztókat érintően előremutató a dinamikus árazású szerződésekhez és intelligens fogyasztásmérőkhöz jutás, mint fogyasztói jog kinyilvánítása (ha nem jár aránytalan költséggel), mivel ezzel biztosított számukra az önellenőrzés lehetősége, valamint az energiatudatosság növelése. Az energiaszolgáltatóknak lehetővé kell tenniük, hogy a fogyasztók ingyenesen ellenőrizni tudják az energiafelhasználásuk költségeit az árösszehasonlítási eszközök segítségével, összehasonlítva az egyes időszakok árait. A jövőben a fogyasztóknak lehetőségük lesz a saját előállítású villamos energiát értékesíteni, csatlakozni helyi vagy országos energiaközösségekhez. Továbbá az energiaszolgáltatóknak biztosítaniuk kell, hogy díjmenetesen szolgáltatót válthassanak legfeljebb három héten, 2026-tól 24 órán belül.⁹

Azok a tagállamok, akik a háztartási árakat központilag szabályozzák, az irányelv hatályba lépését követően kötelesek jelentést benyújtani az ár központi szabályozásának megszüntetésére vonatkozó intézkedéseikkel kapcsolatban (árképzés liberalizációja). A Bizottság feladatuként jelölik meg továbbá, hogy 2025-ben jelentést nyújtson be az EU általános fejlődéséről, amely magában foglalhatja a szabályozott árak megszüntetésére vonatkozó javaslatot is, amitől azt remélik, hogy a kiskereskedelmi árak csökkenését eredményezi majd. A javaslat fontos részét képezi továbbá az energia-szegény, illetve kiszolgáltatott háztartások tagállamok általi támogatása, ahol a megoldások közül első helyre sorolták az energetikai szegénység szociális biztonsági rendszereken keresztül történő kezelését.¹⁰

A villamos energiáról szóló rendeletre vonatkozó javaslat a villamos energia kereskedelmére vonatkozó szabályokat tartalmazza, kitérve a tagállami kapacitáslekötési mechanizmusok kialakításának feltételeire.¹¹ A jogi aktus határértékeket tartalmaz annak érdekében, hogy olyan mechanizmusok kialakításában akadályozzák meg az egyes tagállamokat, amelyek támogatják a fosszilis energiahordozókkal működtetett erőműveket. Az elfogadott intézkedéseket a rendelet hatálybalépésének időpontjától minden új erőműre alkalmazni kell, azonban a 2019 december 31-ig megkötött kapacitási

⁸ 2016/0380(COD) preambulum (1)-(20)

⁹ 2016/0380(COD) 12.cikk (1)

¹⁰<https://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2018/12/19/europe-s-electricity-market-rules-get-ready-for-the-energy-transition-provisional-agreement-between-presidency-and-parliament/> (letöltés dátuma: 2019. január 21.)

¹¹ 2016/0379(COD)

szerződéseket az új szabályok nem fogják érinteni.¹²

A megállapodás fontos része átvitelirendszer-irányítók regionális összehangolása a regionális koordinációs központok, valamint az elosztóhálózati engedélyesek európai szervezetének létrehozása által.

Véleményem szerint az Európai Unió újabb előremutató lépéseket tett az energiaunió megvalósítása felé. Az új jogi aktusoknak köszönhetően enyhülnek (megszűnnek) a villamos energia határokon átnyúló kereskedelmének akadályai, és létrejöhet a valódi európai villamosenergia-piac, ahol a villamosenergia szabadon áramolhat, ezzel egyszerűsítve a megújuló energiaforrások integrálását a villamosenergia-hálózatba, valamint azok hozzájárulhatnak az Európai Unió villamosenergia-piacának versenykéesebbé válásához. Már az 1990-es évek óta zajlik az energiaszektor liberalizációja, ahol az integráció először 2003-ban, majd 2009-ben jelentős előrelépést ért el. Azonban manapság olyan új helyzetekkel kell szembesülnie mind az Uniónak, mind a tagállamoknak, amelyek új, jelentős változásokat eredményező szabályozások szükségességét vetik fel. E folyamat fontos állomásának tekinthetjük a tanulmányban leírt jogi aktusokat.

Források jegyzéke:

- 2016/0379(COD)
- 2016/0380(COD)
- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20181217IPR21949/eu-deal-on-electricity-market-rules-to-benefit-both-consumers-and-environment>
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 Rendelete (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, valamint a 663/2009/EK és a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 94/22/EK, a 98/70/EK, a 2009/31/EK a 2009/73/EK, a 2010/31/EU, a 2012/27/EU és a 2013/30/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2009/119/EK és az (EU) 2015/652 tanácsi irányelv módosításáról, továbbá az 525/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
- <http://kozjavak.hu/az-amerikai-elnokvalasztas-hatasa-az-eghajlatvaltozas-elleni-kuzdelemre-globalis-felmelegedes-mint>
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/72/EK irányelve (2009. július 13.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a

¹²<http://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20181217IPR21949/eu-deal-on-electricity-market-rules-to-benefit-both-consumers-and-environment> (letöltés dátuma: 2019. január 21.)

2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 211, 2009.08.14. 55–93. o.

- Az Európai Parlament és a Tanács 2003/54/EK irányelve (2003. június 26.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 96/92/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 176., 2003.7.15., 37—56. o.
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2018/12/19/europe-s-electricity-market-rules-get-ready-for-the-energy-transition-provisional-agreement-between-presidency-and-parliament/>
- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20181217IPR21949/eu-deal-on-electricity-market-rules-to-benefit-both-consumers-and-environment>